

Tanterv a négyosztályos szakközépiskolák
és szakmunkásképzők számára

Magyar nyelv és irodalom

Učebné osnovy

pre SOŠ a SOU štvorročné

Maďarský jazyk a literatúra

Vypracovali / kidolgozták: Csicsay Károly
Csicsay Sarolta

Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 5. marca 2004 rozhodnutím číslo CD-2004 – 3268/6678-1:094 ako učebné osnovy maďarského jazyka a literatúry pre SOŠ a SOU štvorročné s vyučovacím jazykom maďarským

A magyar nyelv- és irodalomtanítás óraszámai a szakközépiskolák és a négyosztályos szakmunkásképzők 1.- 4. osztályaiban.

Počet hodín z maďarského jazyka a literatúry v 1.- 4. ročníku v SOŠ a SOU štvorročné.

Ročník Osztály	I.	II.	III.	IV.
Týž. hodiny Heti óraszám	2	2	2	2 resp. 3
Ročne Évi óraszám	66	66	66	60 resp. 90
Jazyk Nyelv	18	18	18	15 resp. 30
Literatúra Irodalom	48	48	48	45 resp. 60

1. Célok és feladatok
Ciele a úlohy
2. Témakörök és óraszámok az egyes osztályokban
Tematické okruhy a počty vyučovacích hodín
3. A tananyag tartalmi jellemzése
Charakteristika obsahu vyučovania
4. A tananyag osztályok szerinti lebontása
Učivo podľa ročníkov
5. Módszertani ajánlás
Metodické odporúčanie

1. Célok és feladatok

A magyar nyelv és irodalom tantárgy feladata, hogy megtartsa és fejlessze anyanyelvi kultúránkat, valamint megalapozza irodalmi műveltségünket. Hogy ezt milyen mértékben vagyunk képesek mi, magyar szakos tanárok a tanítási óráinkon megvalósítani, az természetesen függ az iskola típusától, a diákok befogadóképességétől. A magyar nyelvnek és irodalomnak az egyik legfontosabb helyet kell elfoglalnia a tantárgyak sorában, mivel minden más egyéb ismeretet anyanyelvünkön tudunk a legtökéletesebben elsajátítani. Ezért szükséges, hogy megkülönböztetett szerepe legyen a magyar nyelvnek és irodalomnak valamennyi iskolatípusban.

Az alacsony heti óraszámok ellenére kell szakiskolás diákjainkkal elsajátítani azt az ismeretanyagot, ami feltétlenül szükséges ahhoz, hogy kialakuljon bennük az igény anyanyelvi kultúránk megtartására, saját műveltségük fejlesztésére. Elsődleges cél, hogy saját nemzeti kultúrájuk megismerésén keresztül jussanak közelebb más kultúrákhoz, ami nagyban segíti majd őket az általuk választott idegen nyelv elsajátításában, amire későbbi munkájuk során szükségük lehet.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy végzős diákjaink felkészültek legyenek a különféle kommunikációs helyzetekben való aktív részvételre, hogy képesek legyenek a további önálló tanulásra. Végzőseinktől elvárjuk, hogy ismereteik kiterjedjenek a tökéletes beszéd- és szövegértésre, illetve szövegalkotásra szóban és írásban egyaránt. Ebből természetesen adódik a helyesírás megfelelő ismerete.

Az irodalmi nevelés feladata az irodalom iránti érdeklődés felkeltése és az olvasás megszerettetése. A tanítási órákon felolvasott művek és részletek, valamint az elemzések lehetőséget nyújtanak a diákok értelmi nevelésén kívül azok érzelmi nevelésére is. Egy-egy mű szereplőjének magatartása, viselkedése formálhatja tanítványaink értékrendjét, kifejlesztheti bennük a toleranciát, más vélemények megértését, elfogadását. A művek tartalma pedig szélesítheti, alakíthatja ismereteiket, világképüket. Az irodalmi alkotásokkal fejleszthető az erkölcsi és esztétikai érzékük is. Az irodalom teheti őket alkalmassá, hogy a társadalomban előforduló ellentmondásokat felismerjék, képesek legyenek a mindennapos problémák elviselésére, feldolgozására és azok megoldására. Ebben óriási segítséget nyújt a rendszeres színházlátogatás is. Az egyes korstílusok alaposabb megismerésében segítségünkre lehetnek a további társművészetek, mint például az építészet, festészet, szobrászat, zene, amikre valamennyien tudjuk, hogy szinte egyáltalán nem jut idő a kevés tanítási órából. Ennek ellenére néha mégis többet ér egy-egy kötetlenebb tanítási óra, mintha a tankönyvekben szereplő írók és költők műveiről szóló ismeretekkel árasztanánk el diákjainkat. Valamennyien tapasztaltuk, hogy az élményszerű tanítás a leghatékonyabb formája az ismeretek bővítésének.

Miként a nyelvtant, úgy az irodalmat sem szabad rangsorolni, hogy mely részei fontosabbak, illetve lényegtelenebbek. Azonban a világirodalmat mindenképp megelőzi a nemzeti irodalom, még ha az Európai Unió tagjai vagyunk is.

Tantárgyunknak abban lesz óriási szerepe, hogy összekötő hidat képez számunkra a nyelvek és kultúrák között. Mindenek előtt azonban arra kell törekednünk, hogy valamennyi diákunk saját szülőföldjén legyen képes érvényesülni. Ebben nyújt segítséget a magyar nyelv és irodalom tantárgy, amelynek legfontosabb szerepe a „szót értés” a személyes, valamint a munkahelyi kapcsolatokban egyaránt.

2. Témakörök és óraszámok az egyes osztályokban

I. osztály (2 óra hetente)

Nyelv

(2 hetente 1 óra / 18 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

1. A beszéd és a nyelv (5 óra)
2. A beszédmű: a szöveg (5 óra)
3. A szövegszerkesztés gyakorlati kérdései /a számítógép szövegszerkesztője/ (3 óra)
4. Helyesírás, nyelvművelés (3 óra)
5. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)

Irodalom

(hetente 1 óra és minden második héten 2 óra / 48 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

1. Ókor (6 óra)
2. Középkor (9 óra)
3. Reneszánsz (9 óra)
4. Barokk (6 óra)
5. Klasszicizmus, felvilágosodás (10 óra)
6. A magyar drámai irodalom kezdetei (4 óra)
7. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)
8. Művek könyv nélküli ismerete – világirodalomból: 1-2 vers vagy részlet
– magyar irodalomból: 4 vers vagy részlet
9. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 2 mű részlete, ill. Antigoné egész mű
– magyar irodalomból: 2 mű részlete, ill. Bánk bán egész mű

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

II. osztály (2 óra hetente)

Nyelv

(2 hetente 1 óra / 18 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

1. Hangtan (3 óra)
2. A szófajok rendszere (8 óra)
3. Helyesírás és beszédművelés (5 óra)
4. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)

Irodalom

(hetente 1 óra és minden második héten 2 óra / 48 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

1. Romantika – világirodalom (4 óra)
2. Romantika a magyar irodalomban (18 óra)
3. Realizmus – világirodalom (6 óra)
4. Realizmus a magyar irodalomban (16 óra)
5. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)
6. Művek könyv nélküli ismerete – világirodalomból: 1 - 2 versrészlet
– magyar irodalomból: 5 - 6 vers vagy versrészlet
7. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 1 regény, és 2-3 orosz realista novella
– magyar irodalomból: 2-3 mű részlete, ill. 1-2 egész mű

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

III. osztály (2 óra hetente)

Nyelv

(2 hetente 1 óra / 18 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

1. Szóalaktan (3 óra)
2. Jelentéstan (3 óra)
3. Mondattan – a mondatok fajtái (1 óra)
4. Szószerkezetek (1 óra)
5. Mondatrészek (4 óra)
6. Az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése (2 óra)
7. A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése (2 óra)
8. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)

Irodalom

(hetente 1 óra és minden második héten 2 óra / 48 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

1. A 19. század második felének és a 20. század elejének világirodalma (4 óra)
2. A századforduló irodalma Magyarországon (2 óra)
3. A Nyugat lírikusai, az ún. nagy nemzedék (15 óra)
4. Világirodalom a 20. század első felében (5 óra)
5. A Nyugat prózaírói (10 óra)
6. József Attila és Radnóti Miklós (8 óra)
7. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)
8. Művek könyv nélküli ismerete – világirodalomból: 2-3 vers vagy részlet
– magyar irodalomból: 10-12 vers vagy részlet
9. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 3-4 mű részlete és 2 regény
– magyar irodalomból: 3-4 mű részlete, 2 regény és novellák

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

IV. osztály

(2 vagy 3 óra hetente / 60 vagy 90 óra évente)

Nyelv

(2 hetente 1 óra ~ hetente 1 óra / 15 ~ 30 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

1. Mondattan – összetett mondatok (3 óra)
2. Stilisztika – az írott és a beszélt stílusrétegek (3 óra)
3. A szépirodalmi stílus eszközei (2 óra)
4. Szövegtípusok – szövegszerkesztés /a számítógép szövegszerkesztője/ (2 óra)
5. A magyar nyelvtan tananyagának összefoglalása (3 óra)
6. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)

Irodalom

(hetente 1 óra és minden második héten 2 óra ~ hetente 2 óra / 45 ~ 60 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

1. A 20. század második felének világirodalma (2~4 óra)
2. A 20. század második felének magyar irodalma (10~12 óra)
3. A határon túli magyar irodalom (5~8 óra)
4. A szlovákiai magyar irodalom (12~14 óra)
5. Megzenésített versek, rockoperák (2 óra)
6. A számítógép és az Internet használata az irodalmi ismeretek bővítésére (2 óra)
7. Az irodalmi tananyag összefoglalása (8~14 óra)
8. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)
9. Művek könyv nélküli ismerete – világirodalomból: 1-2 vers vagy részlet
– magyar irodalomból: 2-3 vers vagy részlet
10. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 2-3 mű részlete
– magyar irodalomból: 2-3 mű részlete, ill. 1-2 egész mű

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

2. Tematické okruhy a počty vyučovacích hodín

I. ročník

(2 hodiny týždenne)

Jazyk

(každý druhý týždeň 1 hodina / 18 hodín ročne)

/* Počty vyučovacích hodín sú pozmeniteľné./

1. Reč a jazyk (5 hod.)
2. Reč a text (5 hod.)
3. Praktické otázky konštruovania textu / zákl. poznanie zostrojovania textu na PC (3 hod.)
4. Pravopis a jazyková kultúra (3 hod.)
5. Písanie písomných prác (2 hod.)

Literatúra

(týždenne 1 hodina a každý druhý týždeň 2 hodiny / 48 hodín ročne)

/* Počty vyučovacích hodín sú pozmeniteľné./

1. Starovek (6 hod.)
2. Stredovek (9 hod.)
3. Renesancia (9 hod.)
4. Barok (6 hod.)
5. Klasicizmus a osvietenstvo (10 hod.)
6. Začiatky maďarskej dramatickej tvorby (4 hod.)
7. Písanie písomných prác (4 hod.)
8. Odporúčané diela na memorovanie – zo svetovej literatúry: 1-2 básne alebo úryvky
– z maďarskej literatúry: 4 básne alebo úryvky
9. Odporúčané diela na domáce čítanie:
– zo svetovej literatúry: 2 úryvky z diel a Antigona celé dielo
– z maďarskej literatúry: 2 úryvky z diel a Bánk bán celé dielo

/Poznámka: Memoriter a zoznam diel na domáce čítanie sa nachádza vo Vzdelávacích štandardoch a v Cieľových požiadavkách na maturitné skúšky z maď. jaz. a lit./

II. ročník

(2 hodiny týždenne)

Jazyk

(každý druhý týždeň 1 hodina / 18 hodín ročne)

/* Počty vyučovacích hodín sú pozmeniteľné./

1. Fonetika (3 hod.)
2. Systém slovných druhov (8 hod.)
3. Pravopis a jazyková kultúra (5 hod.)
4. Písanie písomných prác (2 hod.)

Literatúra

(týždenne 1 hodina a každý druhý týždeň 2 hodiny / 48 hodín ročne)

/* Počty vyučovacích hodín sú pozmeniteľné./

1. Romantizmus – svetová literatúra (4 hod.)
2. Romantizmus v maďarskej literatúre (18 hod.)
3. Realizmus – svetová literatúra (6 hod.)
4. Realizmus v maďarskej literatúre (16 hod.)
5. Písanie písomných prác (4 hod.)
6. Odporúčané diela na memorovanie – zo svetovej literatúry: 1-2 básne alebo úryvky
– z maďarskej literatúry: 5-6 básní alebo úryvky
7. Odporúčané diela na domáce čítanie:
– zo svetovej literatúry: 1 román a 2-3 novely od ruských spisovateľov
– z maďarskej literatúry: 2-3 úryvky a 1-2 celé dielo

/Poznámka: Memoriter a zoznam diel na domáce čítanie sa nachádza vo Vzdelávacích štandardoch a v Cieľových požiadavkách na maturitné skúšky z maď. jaz. a lit./

III. ročník

(2 hodiny týždenne)

Jazyk

(každý druhý týždeň 1 hodina / 18 hodín ročne)

/* Počty vyučovacích hodín sú pozmeniteľné./

1. Tvaroslovie (3 hod.)
2. Sémantika (3 hod.)
3. Syntax – druhy viet (1 hod.)
4. Syntagmy, sklady (1 hod.)
5. Vetné členy (4 hod.)
6. Písomná vyjadrovacia schopnosť (2 hod.)
7. Ústna vyjadrovacia schopnosť (2 hod.)
8. Písanie písomných prác (2 hod.)

Literatúra

(týždenne 1 hodina a každý druhý týždeň 2 hodiny / 48 hodín ročne)

/* Počty vyučovacích hodín sú pozmeniteľné./

1. Svetová literatúra v druhej polovici 19. st. a na zač. 20. storočia (4 hod.)
2. Maďarská literatúra na prelome storočia /19. st. a 20. st./ (2 hod.)
3. Činnosť lyrikov časopisu Nyugat /Západ/, tzv. veľká generácia (15 hod.)
4. Svetová literatúra na začiatku 20. storočia (5 hod.)
5. Činnosť prozaikov časopisu Nyugat /Západ/ (10 hod.)
6. Attila József a Miklós Radnóti (8 hod.)
7. Písanie písomných prác (4 hod.)
8. Odporúčané diela na memorovanie – zo svetovej literatúry: 2-3 básne alebo úryvky
– z maďarskej literatúry: 10-12 básní alebo úryvkov
9. Odporúčané diela na domáce čítanie:
– zo svetovej literatúry: 3-4 úryvky a 2 romány
– z maďarskej literatúry: 3-4 úryvky z diel a 2 romány a novely

/Poznámka: Memoriter a zoznam diel na domáce čítanie sa nachádza vo Vzdelávacích štandardoch a v Cieľových požiadavkách na maturitné skúšky z maď. jaz. a lit./

IV. ročník

(2 alebo 3 hodiny týždenne / 60 alebo 90 hodín ročne)

Jazyk

(každý druhý týždeň 1 hodina ~ týždenne 1 hodina / 15 ~ 30 hodín ročne)

/* Počty vyučovacích hodín sú pozmeniteľné./

1. Syntax – súvetia (3 hod.)
2. Štylistika – písané a hovorené štýlové vrstvy (3 hod.)
3. Prostriedky beletristického štýlu (2 hod.)
4. Typy textov – konštruovanie textov / textový editor v PC (2 hod.)
5. Zhrnutie učiva z gramatiky (3 hod.)
6. Písanie písomných prác (2 hod.)

Literatúra

(týždenne 1 hodina a každý druhý týždeň 2 hodiny ~ týždenne 2 hod. / 45 ~ 60 hodín ročne)

/* Počty vyučovacích hodín sú pozmeniteľné./

1. Svetová literatúra v druhej polovici 20. storočia (2~4hod.)
2. Maďarská literatúra v druhej polovici 20. storočia (10~12 hod.)
3. Zahraničná maďarská literatúra (5~8 hod.)
4. Literatúra maďarskej menšiny na Slovensku (12~14 hod.)
5. Poppoézia, rockové opery (2 hod.)
6. Používanie počítača a Internetu na rozširovanie vedomostí z literatúry (2 hod.)
7. Zhrnutie učiva z literatúry (8~14 hod.)
8. Písanie písomných prác (4 hod.)
9. Odporúčané diela na memorovanie – zo svetovej literatúry: 1-2 básne alebo úryvky
– z maďarskej literatúry: 2-3 básne alebo úryvky
10. Odporúčané diela na domáce čítanie:
– zo svetovej literatúry: 2-3 úryvky
– z maďarskej literatúry: 2-3 úryvky a 1-2 celé diela

/Poznámka: Memoriter a zoznam diel na domáce čítanie sa nachádza vo Vzdelávacích štandardoch a v Cieľových požiadavkách na maturitné skúšky z maď. jaz. a lit./

3. A tananyag tartalmi jellemzése

3.1. Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés tananyaga – a korábbihoz képest – változott tartalmában, elrendezésében és értelmezésében egyaránt. Az új elrendezés szerint a nyelvtani és irodalmi tananyag arányosan oszlik meg a csekély heti 2 órában. Nyelvi tananyaggal minden második héten foglalkoznak majd a szakiskolák növendékei. Így több idő jut az irodalmi rész elsajátítására, mivel az jóval terjedelmesebb.

Az új megközelítésben is kiemelt szerepet kap a szóbeli és az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése. De ugyanilyen fontos szerepet kap az információszerzés leghatékonyabb segédeszközének, a számítógépnek és az Internet használatának ismerete, alkalmazása a tanításban s a tanulásban egyaránt.

Az I. osztályban egész évben a nyelv, a beszéd, a szöveg szerepével foglalkozunk. Ekkor ismerkednek meg tanítványaink anyanyelvünk eredetével, fejlődésével és annak sajátosságaival, amelyek megkülönböztetik más nyelvek felépítésétől. Itt szereznek tudomást a nyelvcsaládokról, nyelvrokonainkról, nyelvjárásainkról.

A szöveg fogalmán keresztül jutnak el a számítógép szövegszerkesztőjéhez, amit remélhetőleg a következő években nem csak a tanítási órákon, hanem az órákra való felkészülés során is használni fognak.

Az első osztály tananyagából – az egyes tananyagrészeknek megfelelően – nem hagyható ki a helyesírás és a nyelvművelés sem.

A II. osztály tananyaga a hangtannal kezdődik. Itt felelevenítjük az alapiskolában tanultakat a hangok rendszeréről és a mássalhangzók egymásra hatásáról. Ezekkel kapcsolatban helyesírási és nyelvhelyességi gyakorlatokat végezhetünk.

Második témakörünk ebben a tanévben a szófajok rendszere, amit már az új felosztás szerint kell tanítanunk. Ebben a tananyagrészben nem szabad megfeledkeznünk helyesírásunk talán legnehezebb részéről, a tulajdonnevek helyesírásáról. Külön emeljük ki a szlovákiai magyar vonatkozású helyesírási ill. nyelvhelyességi problémákat!

A III. osztályban több nyelvtani témakörrel is foglalkoznunk kell. Azonban a tanítási órák alacsony száma miatt nincs módunk mélyebben elmerülni egy-egy témakörben. Itt az alapiskolában szerzett tudásra kell építenünk. Szóalaktanból csupán a leggyakoribb toldalékokkal lesz időnk foglalkozni. A képzők, jelek és ragok fajtáit példákon keresztül gyakoroljuk tanítványainkkal! A szabályok ún. magoltatását mellőzzük! Kizárólag csak a gyakorlatból induljunk ki! Hasonlóképpen foglalkozunk a nyelvtan többi részével is. A jelentéstannal és a mondattannal szintén találkoztak már diákjaink az alapiskolás tananyagban, így van mire támaszkodnunk, amikor a gyakorlati oldaláról közelítjük meg a témát.

Ebben a tanévben kell időt szakítanunk az írásbeli és a szóbeli kifejezőkészség fejlesztésére is, aminek keretében újra lehetőség nyílik a számítógép szövegszerkesztőjének alaposabb megismerésére, valamint kezelésének elsajátítására.

A IV. osztályban összefoglaljuk diákjaink mondattani ismereteit, és az összetett mondatok fajtáival tudunk még röviden foglalkozni. Stilisztikából az írott és a beszélt stílusrétegekre jut három óránk, valamint további két óra alatt a szépirodalmi stílus eszközeit ismételhetjük át, amelyekkel az irodalomórákon a műelemzések során már többször találkoztak tanítványaink.

A megmaradt néhány órát a nyelvtani tananyag összefoglalására, annak rendszerezésére fordíthatjuk.

3.2. Irodalmi nevelés

Az irodalomtanítás anyagát hat témakörre bonthatjuk:

- általános ismeretek a művészetekről,
- magyar irodalom,
- világirodalom,
- irodalomelmélet,
- teljes művek és részletek szöveghű felidézése, röviden memoriter,
- ajánlott olvasmányok.

Az egyes korok jellemzésében nagy segítségünkre lehetnek a társművészetek. Igaz, nem sok idő jut rájuk, viszont helyenként néhány érdekesség a tananyagba beszűrve sokszor többet ér, mint az órákon át tartó tanári magyarázat. Mint ahogy a társművészetek, úgy az irodalomelmélet sem alkot különálló részt a tananyagban. A könyvnelküliekhez hasonlóan, ezek is egy-egy mű kapcsán kerülnek szóba.

Az irodalomtanítás akkor éri el valódi célját, ha tényleg az irodalommal foglalkozunk, s nem csak annak történetével. Ezért fontos szem előtt tartani a sokat emlegetett műközpontúság elvét.

Évek óta tapasztaljuk, hogy az óriási méretűre duzzadt irodalmi tananyagot szinte képtelenek vagyunk a heti egy-két tanítási órába beszűfölni. Ezért már az utóbbi években is csak a legkiemelkedőbb írókkal, költőkkel volt időnk foglalkozni. Mára elérkeztünk oda, hogy el kell döntenünk, mit szeretnénk: sokat tanítani, de felszínesen, vagy inkább kevesebbet, de azt nagy odafigyeléssel. Hogy ne csak egyszerű „óraadók”, hanem tényleg tanárai lehessünk tantárgyainknak, válasszuk az utóbbit.

Az irodalomtörténet tanítása ne csak az írók és költők életrajzából álljon. Egy szerző életrajzából csak annyi szükséges, amennyi összefügg valamelyik konkrét művével. Viszont tanítsuk meg diákjainkat arra, hogy ha életrajzi adatokra lesz netán szükségük, hol találják meg azokat akár lexikonban, akár valamelyik elektronikus könyvtárban az interneten, esetleg egy CD-lemezen.

Diákjaink irodalomelméleti ismeretei már az alapiskolában gyarapodtak, így a középiskolában nyugodtan építhetünk rájuk, ha egy mű kapcsán felmerülnek ezek a fogalmak. Az új irodalomelméleti fogalmakat mindig az épp elemzett mű kapcsán sajátíttassuk el!

Az ún. memoriter, vagyis egyes művek, ill. részletek könyvnelküli ismerete sokak számára felesleges nyűgnek tűnik. Ha megfelelő műveket választunk, s ügyelünk azok elfogadható, valamint szükséges mennyiségére, terjedelmére is, akkor talán nem lesz feleslegesnek látszó dolog. A memoriternek nem csak az a feladata, hogy a szóbeli érettségi vizsgán elkápráztassa a vizsgabiztost. Lényege teljesen másban rejlik. Az egyik jelentősége ugye, ami minden magyar szakos számára magától értetődő, hogy illik ismerni, úgymond fejből is néhány kimagasló költőnk nagy versének egy-két sorát, versszakát. Azonban a memorizált versek abban is diákjaink segítségére lesznek, hogy fogékonyabbá teszik memóriájukat egyéb információk befogadására is. Az emberi agy hasonlóan működik, mint az izomzat. Minél nagyobb terhelésnek tesszük ki, annál erősebb lesz. Azonban feleslegesen itt sem szabad túlterhelni! Hogy diákjaink tényleg könnyebben tanuljanak, s a memoriterek segítségükre legyenek, s ne csak pusztán leterheljék őket, nagyon meg kell válogatni a műveket s azok részleteit.

Az irodalmi nevelés egyik legfontosabb feladata az olvasóvá nevelés. Ehhez viszont csak úgy érhetünk el, ha diákjainkban fel tudjuk kelteni az érdeklődést az irodalmi művek iránt. Ezért válasszuk korukhoz mért műveket! Modern korunk tempóját figyelembe véve inkább ajánljunk rövidebb, de tartalmas műveket, mintsem hosszú, több száz oldalas regényeket. Az ilyen hosszú regényekből részleteket, fejezeteket ajánlhatunk nekik otthoni olvasásra. Akinek megtetszik, bizonyára az egész művet is el fogja olvasni. Figyelemfelkeltésnek megfelel, ha egy alkalommal bemutatjuk diákjainknak az elektronikus könyvtárakban való böngészést is.

Az egyes osztályok tananyagának rövid tartalmi jellemzése:

Az I. osztály tananyaga elég terjedelmes, mivel az ókorral kezdődik és a klasszicizmussal végződik. A négy év közül az első év tananyaga látszik a legterjedelmesebbnek, hiszen bő kétezer évet foglal magába. Éppen ezért ki kell választanunk, mit kívánunk ebben az óriási mennyiségből megtanítani.

Bármennyire is szorít az idő, azért ne feledkezzünk meg a műnemek és műfajok – egy-egy konkrét művön való – bemutatásáról, mivel ezekre az ismeretekre a későbbiekben is szükségünk lesz.

Az egyes korokban csak a legjelentősebb alkotók kimagasló műveivel foglalkozunk, amelyek segítségével közelebb tudjuk hozni a kor hangulatát, bemutathatjuk művészetét.

A korstílusokra jellemző vonásokat konkrét műveken keresztül mutassuk be. Próbáljuk meg felhasználni diákjaink történelmi ismereteit is. Ennek rögtön a középkori magyar irodalom esetében látjuk hasznát. Itt még utalhatunk a nyelvtani – szórvány- és nyelvemlékekkel kapcsolatos – tananyagra, amellyel időt takaríthatunk meg.

A további korok irodalma esetében is tartsuk szem előtt diákjaink eddigi ismereteit. Ezért nem árt, ha átnézzük az alapiskolás követelményeket, mivel mind a reneszánsz, mind a barokk és a felvilágosodás koráról elég terjedelmes ismeretekkel rendelkeznek. Ezeket az ismereteiket felhasználva már több időnk jut az egyes korok irodalmi alkotásaival foglalkozni.

Az év végére érünk el a Bánk bánig. Ha túl kevés időnk maradna e mű elemzésére, nyugodtan átvihetjük a következő év szeptember elejére.

A II. osztály tananyaga már nem annyira zsúfolt, mint az első. Ebben az évben „csak” két korstílusra összpontosítjuk figyelmünket: a romantizmusra és a realizmusra. Ennek ellenére itt is meg kell gondolnunk, mire fordítjuk a heti egy ill. másfél óránkat. A kor legkiemelkedőbb szerzőitől jóval több mű megismerésére futja időnkől, mint az előző tanévben, több időnk marad a műelemzésekre, az ún. könyvnélküliekre és a házi olvasmányok megbeszélésére is. Itt is ügyeljünk arra, hogy az egyes szerzők életrajzából csak annyit vegyünk át, amennyi egy-egy konkrét műhöz szorosan kapcsolódik, illetve amennyi feltétlenül szükséges ahhoz, hogy megértsük a költő vagy az író lelkivilágát, gondolkodását.

A III. osztályban a 19. század végétől a második világháborúig terjed tananyagunk. A századforduló világirodalma után a Nyugatosokkal foglalkozunk, de csak a legkiemelkedőbbekre jut idő. Itt is tartsuk szem előtt az „inkább kevesebbet, de alaposabban” elvet! Mivel diákjaink az alapiskolában közzel fél éven keresztül foglalkoztak ezzel a korról, az ismereteik felelevenítése után rátérhetünk az irodalmi alkotások elemzésére. Most is figyeljünk arra, hogy a szerzők életrajzából csak annyi kell, amennyi az írásaik megértéséhez szükséges. Viszont itt se feledjük el a figyelmüket felhívni arra, hogy ha bővebb információra lesz szükségük, hol találják meg azt az Interneten egy elektronikus könyvtárban vagy lexikonban.

A IV. osztály tananyaga a 20. század közepétől napjainkig terjed. A világirodalom rövid értékelése és néhány kiemelkedő szerző jelentős művének bemutatása után a magyar irodalommal foglalkozunk, de a szűkös idő miatt sajnos szintén csak nagyon röviden. Nobel-díjas írónkról azért ne feledkezzünk meg!

A kisebbségi magyar irodalmat külön fejezetben tárgyalhatjuk. A romániai és a szlovákiai magyar irodalom legjelesebb költőinek s íróinak munkásságát konkrét műveiken mutassuk be. Szánjunk elegendő időt egy-egy mű elemzésére.

Építsük be egyéni tanmenetünkbe – új fogalomként – a megzenésített versek és a rockoperák műfaját, mivel a 20. és a 21. századi irodalmunknak szintén tekintélyes részét képezik.

A megmaradt néhány órát a tananyag összefoglalására és rendszerezésére fordíthatjuk.

4. A tananyag osztályok szerinti lebontása

I. osztály (2 óra hetente)

Nyelv

(2 hetente 1 óra / 18 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

A/ Témakörök és óraelosztás

1. A beszéd és a nyelv (5 óra)
2. A beszédmű: a szöveg (5 óra)
3. A szövegszerkesztés gyakorlati kérdései /a számítógép szövegszerkesztője/ (3 óra)
4. Helyesírás, nyelvművelés (3 óra)
5. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)

B/ Tananyag

1. A beszéd és a nyelv (5 óra)
A kommunikáció tényezői; a nyelv különféle szerepe: tájékoztató, ábrázoló, érzelemkifejező, felhívó. A testbeszéd funkciója. A magyar nyelv helye a világ nyelvei között. Nyelvcsaládok. Nyelvtípusok – a magyar és a szlovák nyelv rövid összehasonlítása. Nyelvméleink. A nyelvújítás, anyanyelvünk folyamatos változása. A nyelvjárások, csoportnyelvek és rétegnyelvek – röviden, néhány példával alátámasztva.
2. A beszédmű: a szöveg (5 óra)
A szöveg fogalma és jellemzői. A szöveg terjedelme, belső szerkesztettsége: a téma, címadás, bekezdések. Az idő- és a térbeli fokozatosság. A szórend jelentősége. Vázlatkészítés és jegyzetelés.
3. A szövegszerkesztés gyakorlati kérdései /a számítógép szövegszerkesztője/ (3 óra)
Szövegfajták és -típusok. A szóbeli és az írott szövegek. A számítógép szövegszerkesztőjének alapfokú használata. Dokumentumok létrehozása. Hibajavítás a szövegben. Betűtípus és -méret módosítása. Bekezdések, számozások. Kijelölés, mozgatás, másolás a szövegben. Képek és táblázatok beszúrása a szövegbe. A sablonok felhasználása: levélfajták, életrajz, kérvény.
4. Helyesírás, nyelvművelés (3 óra)
A sorvégi elválasztás. A rossz szokásból eredő beszéd- és kiejtési hibák. A kétnyelvűségből adódó nyelvhelyességi problémák. A nyelvjárások pozitív és negatív hatása. A -nák, -nék és a -suk, -sük toldalékok megfelelő használata.
5. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)
A tanév folyamán 2 dolgozatot és legalább 2 ellenőrző tollbamondást íratunk. A tollbamondások állhatnak /10-12/ nem összefüggő mondatokból is.

Irodalom

(hetente 1 óra és minden második héten 2 óra / 48 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

A/ Témakörök és óraelosztás

1. Ókor (6 óra)
2. Középkor (9 óra)
3. Reneszánsz (9 óra)
4. Barokk (6 óra)
5. Klasszicizmus, felvilágosodás (10 óra)
6. A magyar drámai irodalom kezdetei (4 óra)
7. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)
8. Művek könyv nélküli ismerete – világirodalomból: 1-2 vers vagy részlet
– magyar irodalomból: 4 vers vagy részlet
9. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 2 mű részlete, ill. Antigoné egész mű
– magyar irodalomból: 2 mű részlete, ill. Bánk bán egész mű

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

B/ Tananyag

1. Ókor (6 óra)
Az ókori görög irodalom, a műnemek és a műfajok kialakulása. 4-5 történet a görög mitológiából. Homéroszi epika, részletek az Odüsszeiából. Az eposz műfaja, az eposzi kellékek. A görög líra: elégia, epigramma – egy-egy konkrét művön való bemutatása. A görög dráma – Szophoklész: Antigoné (a dráma elemzése).
A Biblia: az Ószövetség és az Újszövetség – részletek elemzése: a Teremtéstörténet, A tékozló fiú története, az Énekek éneke.
2. Középkor (9 óra)
Világirodalom: A középkori művészeti és építészeti stílusok jellemző vonásai. A vágánsköltészet és a trubadúrlíra. Dante Isteni színjátékának kompozíciója, a Pokol köreinek hierarchiája (részlet).
Magyar irodalom: Az ősköltészet nyomai – rituális énekek, munkadal. Mondák – 2-3 monda. A magyar vonatkozású latin nyelvű egyházi irodalom – legendák. Geszták és krónikák. Szórványemlékek és nyelvemlékek. Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom, Jókai-kódex.
3. Reneszánsz (9 óra)
Világirodalom: Petrarca – a szonett megteremtése. Boccaccio – a novella műfajteremtése – A sólyom története. Shakespeare: Hamlet vagy a Rómeó és Júlia elemzése.
Magyar irodalom: Mátyás reneszánsz udvara – J. Pannonius elégiái, epigrammái közül egy elemzése. Balassi Bálint a magyar nyelvű líra megteremtője – vitézi, szerelmi és vallásos versei. (Egy katonaének és egy további választott vers elemzése.)
A magyar reformáció irodalma – röviden, az említés szintjén a kor kiemelkedő szerzői, valamint műveik rövid bemutatása.

4. Barokk (6 óra)

A barokk általános jellemzői és összehasonlítása az előző kor stílusjegyeivel.

Magyar irodalom: Zrínyi Miklós: a Szigeti veszedelem című eposzának alapkonceptiója és a történelmi valósághoz való viszonya, a két főhős – Zrínyi és Szulimán – jelleme (részletek). A kuruc korszak irodalma (1-2 vers). Mikes Kelemen jelentősége a magyar irodalomban.

5. Klasszicizmus, felvilágosodás (10 óra)

Világirodalom: A Nagy Francia Enciklopédia – Rousseau, Voltaire szerepe a felvilágosodás kialakulásában. Egy-egy mű rövid bemutatása. A francia klasszicista dráma – Molière. A Tartuffe – rövid elemzés. Goethe: Faust – az említés szintjén.

Magyar irodalom: Bessenyei György kulturális programja (Magyarság). Alapvető emberi jog az anyanyelvhez való jog – művelődés lehetősége anyanyelven. Batsányi János forradalmi lírája (A franciaországi változásokra). A nyelvújítási harc – Kazinczy Ferenc. Berzsenyi Dániel, az ódák és elégiák költője – A közelítő tél. Csokonai Vitéz Mihály – a felvilágosodás és a népiesség összefonódása költészetében. (2-3 verse).

6. A magyar drámai irodalom kezdetei (4 óra)

A színjátszás fejlődése a vallásos középkori drámáktól a vásári komédiákon keresztül az ókori drámák újbóli felfedezéséig – röviden. Bornemisza Péter: Magyar Elektra, Balassi: Szép magyar komédia – az említés szintjén. Csokonai: A méla Tempefői, valamint Kisfaludy Károly: A tatárok Magyarországon című drámájának rövid ismertetése. Katona József: Bánk bán – részletes elemzése az otthoni olvasás után. (Ha nem jut idő az elemzésre, akkor átvihető a következő tanév elejére.)

7. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)

Az irodalmi felmérők több formáját variálhatjuk: összefüggő dolgozatot, de egy-egy mű elemzését is számon kérhetjük írásban, az ún. Monitor (a 2004/2005-ös tanévtől extern érettségi írásbeli) mintájára is készíthetünk feladatlapokat.

Évente 2 összefüggő dolgozatot, ill. műelemzést íratunk, és 2~4 feladatlapot töltetünk ki diákjainkkal, amely feladatlapokban arányosan szerepelnek az ún. zárt, rövid válaszadós és a nyitott kérdések.

8. Művek könyv nélküli ismerete – világirodalomból: 1-2 vers vagy részlet

– magyar irodalomból: 4 vers vagy részlet

9. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 2 mű részlete, ill. Antigoné egész mű

– magyar irodalomból: 2 mű részlete, ill. Bánk bán egész mű

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

II. osztály (2 óra hetente)

Nyelv

(2 hetente 1 óra / 18 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

A/ Témakörök és óraelosztás

1. Hangtan (3 óra)
2. A szófajok rendszere (8 óra)
3. Helyesírás és beszédművelés (5 óra)
4. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)

B/ Tananyag

1. Hangtan (3 óra)
A beszédhangok képzése. A betű és a hang közti különbség. A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben.
2. A szófajok rendszere (8 óra)
A szófajok felismerése a mondatban. A szófajok (legújabb) kategóriái: igék, névszók, igenevek, határozószók, viszonyozók, mondatszók.
3. Helyesírás és beszédművelés (5 óra)
Helyesírásunk a hangváltozásokkor. A tulajdonnevek helyesírása. Külön figyelmet igényelnek a szlovákiai magyar vonatkozású intézménynevek. Az ünnepek nevei, a számok és a keltezés helyesírása.
4. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)
A tanév folyamán 2 dolgozatot és legalább 2 ellenőrző tollbamondást íratunk. A tollbamondások állhatnak /10-12/ nem összefüggő mondatokból is. Gyakorló tollbamondást, amely a tanítási órának csupán a negyedét vagy felét veszi igénybe, természetesen többet is írathatunk.

Irodalom

(hetente 1 óra és minden második héten 2 óra / 48 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

A/ Témakörök és óraelosztás

1. Romantika – világirodalom (4 óra)
2. Romantika a magyar irodalomban (18 óra)
3. Realizmus – világirodalom (6 óra)
4. Realizmus a magyar irodalomban (16 óra)
5. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)
6. Művek könyv nélküli ismerete – világirodalomból: 1 - 2 versrészlet
– magyar irodalomból: 5 - 6 vers vagy versrészlet
7. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 1 regény, és 2-3 orosz realista novella
– magyar irodalomból: 2-3 mű részlete, ill. 1-2 egész mű

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

B/ Tananyag

1. Romantika – világirodalom (4 óra)

A romantika művészi jegyei, összehasonlítva az előző kor stílusjegyeivel. Szemelvények az európai romantika irodalmából, az említés szintjén az angol romantikusok második nemzedéke: Byron, Shelley, Keats – egy-egy művük bemutatásával. A francia romantikus regény: V. Hugo (A nyomorultak vagy a Párizsi Notre-Dame elemzése.)

2. Romantika a magyar irodalomban (18 óra)

A magyar romantikus triász és a Kisfaludy Társaság jelentősége. Kölcsey Ferenc alkotói portréja – Hymnus, Huszt és két további mű elemzése. Vörösmarty Mihály alkotói portréja – ódák és epigrammák, Csongor és Tünde. A Szózat és a Hymnus összehasonlító elemzése. Gondolatok a könyvtárban c. költemény elemzése. Petőfi Sándor költészetének témakörök szerinti csoportosítása, valamint azok jellemzése. Elemzésre ajánlott versek: Egy gondolat bánt engemet vagy A XIX. század költői, Szeptember végén, Az Alföld vagy A puszta, télen; Nemzeti dal, Föltámadott a tenger, Az apostol. Jókai Mór irodalmi munkássága – röviden, egy választott regénye (Javasolt: Sárga rózsa.)

3. Realizmus – világirodalom (6 óra)

Az orosz realizmus: Gogol „kisember-novellái” (A köpönyeg); Tolsztoj, Csehov vagy Dosztojevszkij – egy-két novella elemzése. (Javasolt: A 6-os számú kórterem, A csinovnyik halála)

4. Realizmus a magyar irodalomban (16 óra)

Arany János a költői realizmus megteremtője. Arany epikus költeményei, balladái, valamint lírája 1849 után. Arany balladáinak témáik szerinti csoportosítása. Legalább három versének elemzése. (Javasolt: A walesi bárdok, Ágnes asszony, Híd-avatás.) Az allegorikus költészet: Vajda János: A virrasztók, Tompa Mihály: A madár, fiaihoz – az egyik mű elemzése. A realista regény: Mikszáth Kálmán (A különös házasság vagy a Noszty fiú esete... rövid elemzése). Novellái közül 2-3 elemzése.

5. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)

Az irodalmi felmérők több formáját variálhatjuk: összefüggő dolgozatot, de egy-egy mű elemzését is számon kérhetjük írásban, az ún. Monitor (a 2004/2005-ös tanévtől extern érettségi írásbeli) mintájára is készíthetünk feladatlapokat.

Évente 2 összefüggő dolgozatot, ill. műelemzést íratunk, és 2~4 feladatlapot töltetünk ki diákjainkkal, amely feladatlapokban arányosan szerepelnek az ún. zárt, rövid válaszadás és a nyitott kérdések.

6. Művek könyv nélküli ismerete – világirodalomból: 1 - 2 versrészlet

– magyar irodalomból: 5 - 6 vers vagy versrészlet

7. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 1 regény, és 2-3 orosz realista novella

– magyar irodalomból: 2-3 mű részlete, ill. 1-2 egész mű

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

III. osztály (2 óra hetente)

Nyelv

(2 hetente 1 óra / 18 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

A/ Témakörök és óraelosztás

1. Szóalaktan (3 óra)
2. Jelentéstan (3 óra)
3. Mondattan – a mondatok fajtái (1 óra)
4. Szószerkezetek (1 óra)
5. Mondatrészek (4 óra)
6. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (2 óra)
7. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (2 óra)
8. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)

B/ Tananyag

1. Szóalaktan (3 óra)
A szótő és a toldalékok. A toldalékok fajtái: képzők, jelek, ragok. A szóalkotás gyakoribb módjai: szóképzés, szóösszetétel.
2. Jelentéstan (3 óra)
A szavak csoportjai a hangalak és a jelentés viszonyai szerint: egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak. A rokon értelmű szavak szókincsgyarapító szerepe.
3. Mondattan – a mondatok fajtái (1 óra)
A mondat tagolása írásjelekkel. A mondat fajtái a kifejezett tartalom valamint a szerkezete szerint. A kérdő mondat fajtái.
4. Szószerkezetek (1 óra)
A szószerkezetek fajtái: predikatív, alá- és mellérendelő, ill. a két utóbbi fajtái.
5. Mondatrészek (4 óra)
A fő mondatrészek. A tárgy. A határozók és a jelzők fajtái. Mellőzzük a szabályokat, csak a gyakorlatra összpontosítsunk! A mondat szórendje. Az -e kérdőszócska helye a mondatban. Az idézőjel, gondolatjel és a pontosvessző megfelelő használata.
6. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése (2 óra)
Az egyszerűbb hivatali iratok. A fontosabb iskolai és közéleti írásbeli műfajok: leírás, elbeszélés, jegyzőkönyv, jelentés, elismervény, nyugta, szerződés, kérvény, életrajz. Több szövegtípus megírásában óriási segítséget nyújtanak a számítógép szövegszerkesztőjében található sablonok.
7. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (2 óra)
A szóbeli kifejezőképesség formái: az előadás, vita, érvelés, cáfolás, jellemzés, magyarázat, felszólalás, megszólítás, bemutatkozás és az alkalmi beszéd. Az ún. testbeszéd fontossága.
8. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)
A tanév folyamán 2 dolgozatot és legalább 2 ellenőrző tollbamondást íratunk. A tollbamondások állhatnak /10-12/ nem összefüggő mondatokból is.

Irodalom

(hetente 1 óra és minden második héten 2 óra / 48 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

A/ Témakörök és óraelosztás

1. A 19. század második felének és a 20. század elejének világirodalma (4 óra)
2. A századforduló irodalma Magyarországon (2 óra)
3. A Nyugat lírikusai, az ún. nagy nemzedék (15 óra)
4. Világirodalom a 20. század első felében (5 óra)
5. A Nyugat prózaírói (10 óra)
6. József Attila és Radnóti Miklós (8 óra)
7. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)
8. Művek könyvnélküli ismerete – világirodalomból: 2-3 vers vagy részlet
– magyar irodalomból: 10-12 vers vagy részlet
9. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 3-4 mű részlete és 2 regény
– magyar irodalomból: 3-4 mű részlete, 2 regény és novellák

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

B/ Tananyag

1. A 19. század második felének és a 20. század elejének világirodalma (4 óra)
A 19. század végi modern próza: a naturalizmus. A Zola-regények helye és szerepe a századforduló irodalmában (A Patkányfogó – részletek). Flaubert: Bovaryné – részlet. A modern francia líra: Baudelaire: Az albatrosz, Verlaine: Őszi chanson – rövid elemzés.
2. A századforduló irodalma Magyarországon (2 óra)
A Nyugat című folyóirat szerepe a magyar irodalom gyökeres megújulásában. A Nyugat mozgalma és korszakai.
3. A Nyugat lírikusai, az ún. nagy nemzedék (15 óra)
Ady Endre szimbolizmusa és költői forradalma. Ady költeményeinek motívumkörei: ars poeticája, azaz Én-szerep, Magyarság, Táj, Élet-Halál, Szerelem, Isten, Forradalom, Világháború (legalább 5 mű, egy ciklus alaposabb ismerete). Elemzésre javasolt versek: Góg és Magóg fia vagyok én..., A föl-földobott kő, A magyar Ugaron, Héja-nász az avaron vagy Lédával a bálban, Elbocsátó szép üzenet, Dózsa György unokája.
Babits Mihály a poeta doctus, ars poeticája, Jónás könyve és két további verse, Kosztolányi a poeta esteticus, 2-3 vers elemzése; a magány költészetének megnyilvánulása Tóth Árpád verseiben (1-2 vers), Juhász Gyula rendhagyó tájköltészete, szintén egy-két versének bemutatása, elemzése.
4. Világirodalom a 20. század első felében (5 óra)
Az avantgárd legjelentősebb irányzatai. A 20. századi modern regény jellemzői. Thomas Mann: Mario és a varázsló – műelemzés. E. Hemingway: Az öreg halász és a tenger – műelemzés. Ízelítő a 20. század első felének lírájából: Apollinaire – röviden.
A 20. századi dráma röviden az említés szintjén – konkrét mű elemzése a lehetőségek szerint színházi élmény alapján.

5. A Nyugat prózáirói (10 óra)
Kosztolányi Dezső modern lélekábrázolása regényeiben és novelláiban. (Elemzésre ajánlott művek: Édes Anna, A kulcs és további egy vagy két novella.) Kassák Lajos a magyar avantgárd vezéralakja (egy-két műrészlete). Krúdy Gyula – az utazás-motívum szimbóluma novelláiban (ajánlott: A hídon vagy egyéb Szindbád-novella). Karinthy Frigyes – irodalmi karikatúrái. Móricz Zsigmond egy regénye vagy kisregénye, két novellája. A Rokonok c. regényének mai értelmezése, a dzsentri ábrázolása, valamint újszerű parasztábrázolása novelláiban. Ajánlott művek: Rokonok, Hét krajcár, Tragédia.
6. József Attila és Radnóti Miklós (8 óra)
József Attila költészetének jelentősége és helye a magyar irodalomban. A társadalmi problémák tükröződése verseiben. Tájéleíró költészete. (4-5 vers elemzése) Ajánlott versek: Tiszta szívvel, Születésnapomra, A Dunánál és további két vers.
Radnóti Miklós tragikus életének tükröződése költészetében. Az emberi jogok földbe tiprása, s annak ábrázolása az irodalomban. A szerelem oltalma, menedéke a háború borzalmi közepette. (3-4 vers elemzése) Ajánlott művek: Nem tudhatom, Töredék, Levél a hitveshez.
7. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)
Az irodalmi felmérők több formáját variálhatjuk: összefüggő dolgozatot, de egy-egy mű elemzését is számon kérhetjük írásban, az ún. Monitor (a 2004/2005-ös tanévtől extern érettségi írásbeli) mintájára is készíthetünk feladatlapokat.
Évente 2 összefüggő dolgozatot, ill. műelemzést íratunk, és 2~4 feladatlapot töltetünk ki diákjainkkal, amely feladatlapokban arányosan szerepelnek az ún. zárt, rövid válaszadós és a nyitott kérdések.
8. Művek könyvnelküli ismerete – világirodalomból: 2-3 vers vagy részlet
– magyar irodalomból: 10-12 vers vagy részlet
9. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 3-4 mű részlete és 2 regény
– magyar irodalomból: 3-4 mű részlete, 2 regény és novellák

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

IV. osztály

(2 vagy 3 óra hetente / 60 vagy 90 óra évente)

Nyelv

(2 hetente 1 óra ~ hetente 1 óra / 15 ~ 30 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

A/ Témakörök és óraelosztás

1. Mondattan – összetett mondatok (3 óra)
2. Stilisztika – az írott és a beszélt stílusrétegek (3 óra)
3. A szépirodalmi stílus eszközei (2 óra)
4. Szövegtípusok – szövegszerkesztés /a számítógép szövegszerkesztője/ (2 óra)
5. A magyar nyelvtan tananyagának összefoglalása (3 óra)
6. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)

B/ Tananyag

1. Mondattan – összetett mondatok (3 óra)
Az alá- és a mellérendelő összetett mondatok fajtái. Az utalószó és a kötőszó szerepe. Logikus gondolkodásra vezetés a mondatelemzések során. A szabályok megtanítása helyett a gyakorlati mondatelemzésekre összpontosítsunk! Helyesírási tudnivalók: a kettőspont és a gondolatjel használata a szövegben.
2. Stilisztika – az írott és a beszélt stílusrétegek (3 óra)
A stílus fogalma és szerepe a köznyelvi nyelvhasználatban. Az írott stílusrétegek: a hivatalos, publicisztikai, tudományos és a szépirodalmi stílus. A beszélt stílusrétegek: a társalgási, a közéleti és a szónoki stílus.
3. A szépirodalmi stílus eszközei (2 óra)
A szépirodalmi stílus eszközeinek felismerése irodalmi alkotásokban: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, allegória.
4. Szövegtípusok – szövegszerkesztés /a számítógép szövegszerkesztője/ (2 óra)
A szövegtípusok és a szövegszerkesztés – a számítógép szövegszerkesztőjének lehetőségei. Az eddigi ismeretek elmélyítése. Gyakorlatok a számítógép szövegszerkesztőjén.
5. A magyar nyelvtan tananyagának összefoglalása (3 óra)
A nyelvi részt érintő érettségi témakörök összefoglalására fordítható idő, amit a tanár belátása szerint foglalhat a tanmenetébe.
6. Írásbelikre szánt óramennyiség (2 óra)
A tanév folyamán 2 dolgozatot és legalább 2 ellenőrző tollbamondást íratunk. A tollbamondások állhatnak /10-12/ nem összefüggő mondatokból is.

Irodalom

(hetente 1 óra és minden második héten 2 óra ~ hetente 2 óra / 45 ~ 60 óra évente)

/* A témakörökre feltüntetett óraszámok elosztásában a tanár önállóan is dönthet./

A/ Témakörök és óraelosztás

1. A 20. század második felének világirodalma (2~4 óra)
2. A 20. század második felének magyar irodalma (10~12 óra)
3. A határon túli magyar irodalom (5~8 óra)
4. A szlovákiai magyar irodalom (12~14 óra)
5. Megzenésített versek, rockoperák (2 óra)
6. A számítógép és az Internet használata az irodalmi ismeretek bővítésére (2 óra)
7. Az irodalmi tananyag összefoglalása (8~14 óra)
8. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)
9. Művek könyvnélküli ismerete – világirodalomból: 1-2 vers vagy részlet
– magyar irodalomból: 2-3 vers vagy részlet
10. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 2-3 mű részlete
– magyar irodalomból: 2-3 mű részlete, ill. 1-2 egész mű

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

B/ Tananyag

1. A 20. század második felének világirodalma (2~4 óra)
Az avantgárd utáni modern költészet sajátos jegyei: az elidegenedés, önlélekrajz, nihilizmus, a szorongás és a félelem költészete – röviden (egy-két szerző, vers). Irányzatok az 1945 utáni prózairodalomban – röviden (két-három szerző, mű bemutatása). Ajánlott művek: Heller: A 22-es csapdája, Salinger: Zabhegyező, Hrabal: Sörgyári capriccio, Marquez: Száz év magány – részletek.
2. A 20. század második felének magyar irodalma (10~12 óra)
Az 1945 utáni magyar irodalom sokszínűsége; írói csoportok, mozgalmak. A folyóirat-irodalom. Illyés Gyula szerepe a háború előtti majd utáni irodalom szervezésében – röviden. Elemzésre ajánlott művei: Bartók, Koszorú, Egy mondat a zsarnokságról – a szabad véleménynyilvánítás joga alapvető emberi jogaink egyike. A Puszták népe c. szociográfiájából részletek. Németh László egy regényének bemutatása. Örkény István – válogatás az Egyperces novellákból, Tóték – műelemzés.
3. A határon túli magyar irodalom (5~8 óra)
Összefoglaló kép a határon túli és a nyugati magyar irodalomról – röviden. Bővebben a romániai magyar irodalomról. Sütő András: Anyám könnyű álmodt ígér (részletek), Ádvent a Hargitán (részletek).
4. A szlovákiai magyar irodalom (12~14 óra)
A szlovákiai magyar irodalom kezdetei. Fábry Zoltán: A vádlott megszólal c. röpiratának rövid bemutatása. Az 1945 utáni újakezdés. A Nyolcak közül: Cselényi László: A történelem kerekében, Tózsér Árpád: Fejezetek egy kisebbségtörténelemből, Zs. Nagy Lajos: Csehszlovákiai magyar költő fohásza az Úrhoz, Gál Sándor: Távolodók. Az Egyszemű éjszaka és a Fekete szél nemzedéke. A szlovákiai magyar prózairodalom szemléleti modernizálása Grendel Lajos műveiben. Egy regényének bemutatása.
5. Megzenésített versek, rockoperák (2 óra)
A magyarországi és a határon túli szerzők, előadók: Cseh Tamás, Kalácska együttes Ghymes, Kor-Zár, Dinnyés József: Énekmondó (pl.: Határtalanul) megzenésített versei. Rockoperák: István a király; Veled, Uram!
6. A számítógép és az Internet használata az irodalmi ismeretek bővítésére (2 óra)
A számítógép és az Internet gyakorlati felhasználása: irodalmi CD-k kezelése, elektronikus könyvtárakban való keresés, konkrét szerzők, valamint azok műveinek kikeresése, a velük kapcsolatos információk felkutatása, majd feldolgozása.
7. Az irodalmi tananyag összefoglalása (8~14 óra)
Az irodalmi részt érintő érettségi témakörök összefoglalására fordítható idő, amit a tanár belátása szerint foglalhat a tanmenetbe.
8. Írásbelikre szánt óramennyiség (4 óra)
Az irodalmi felmérők több formáját variálhatjuk: összefüggő dolgozatot, de egy-egy mű elemzését is számon kérhetjük írásban, az ún. Monitor (a 2004/2005-ös tanévtől extern érettségi írásbeli) mintájára is készíthetünk feladatlapokat.
Évente 2 összefüggő dolgozatot, ill. műelemzést íratunk, és 2~4 feladatlapot töltetünk ki diákjainkkal, amely feladatlapokban arányosan szerepelnek az ún. zárt, rövid válaszadós és a nyitott kérdések.
9. Művek könyv nélküli ismerete – világirodalomból: 1-2 vers vagy részlet
– magyar irodalomból: 2-3 vers vagy részlet
10. Ajánlott házi olvasmányok – világirodalomból: 2-3 mű részlete
– magyar irodalomból: 2-3 mű részlete, ill. 1-2 egész mű

/Megj.: A memoriter és az ajánlott házi olvasmányok bővebb jegyzéke az Alapműveltségi tananyag és követelmények magyar nyelvből és irodalomból című dokumentumban található./

5. Módszertani ajánlás

A szlovákiai magyar iskolákban sokan tantervről beszélnek akkor is, amikor az év elején, szeptemberben összeállított tanmenetre gondolnak. Ha el akarjuk kerülni a félre értéseket, nem árt, ha különbséget teszünk közöttük.

A tantervben meghatározott tananyagot figyelembe véve készítjük el egyéni tanmenetünket, amelyben órákra bontva felvázoljuk, hogy mit kívánunk a tanév során megtanítani, mire fordítunk kisebb vagy nagyobb figyelmet, mikor és milyen módszerrel kérjük számon az átvett tananyagot diákjainktól. A tantervre épül az érettségi követelmény, amely magában foglalja mindazt, amit a diáknak – az adott szinten: közép- ill. emelt szinten – el kellett sajátítania a négy év során. /Megj.: a szakközépiskolák diákjai számára a középszint az irányadó./

A tankönyvekben levő tananyag jóval bővebb, mint ami a tantervben szerepel. Ez nem baj, mivel a tanároknak így lehetőségük nyílik arra, hogy diákjaik tudásszintjéhez igazítsák tanmenetüket. A tanterv előírja ugyan, hogy konkrétan mit kell megtanítani, de azt már a tanárookra bízva, hogy miként közelítik meg a témát, hogyan sajátíttatják el diákjaikkal az adott tananyagot. Sőt, a tanterv abban is szabad kezdet ad a tanároknak, hogy az egyes témaköröket milyen óraelosztásban kívánják tanítani. Arra viszont ügyelnünk kell, hogy olyan anyagrészt ne tanítsunk, amit sem a tanterv, sem az alapműveltségi követelmény, sem pedig az érettségi követelmény nem tartalmaz!

Az alacsony óraszámok miatt nagyon át kell gondolnunk, hogy mire fordítjuk a heti egy-két tanítási óránkat. Ezért bizony könnyen előfordulhat, hogy meg kell válnunk néhány régi, kedvenc témakörünktől, vagy – jobb esetben – kevesebb órán foglalkozhatunk velük. Helyet kell szorítanunk az új irodalmi alkotásoknak, irányzatoknak, nyelvi és nyelvtani fogalmaknak. Helyet követel magának az informatika, pontosabban a számítógép és az Internet mind az irodalom, mind a nyelvtan tanításában. Ezek felhasználási módját nekünk, magyar szakos tanároknak kell megtanítanunk, mert az informatikus kollégáknak szintén megvan a saját kötelező tananyaguk. Ugyancsak be kell építenünk tananyagunkba az újnak számító 20. század végi és a határon túli irodalmat is. Ezek után el kell döntenünk, hogy mit szeretnénk: mindezt a hatalmas tananyagmennyiséget begyömöszölni tanítványaink fejébe – ami ilyen rövid idő alatt szinte lehetetlen – vagy kiválasztani a legszükségesebb ismereteket, és igazodni az „inkább kevesebbet, de alaposabban” elvhez. Az utóbbi talán célra vezetőbb.

Nyelvtani rész

Középiskoláink többségében a nyelvtan, a helyesírás, a nyelvhelyesség és talán még a stilisztika tanítása is csak a 2001/2002-es tanévtől vált újra rendszeressé. Ez főleg annak köszönhető, hogy az ún. Monitor elnevezésű tudásszint felmérések felét nyelvi kérdések alkották, és a 2004/2005-ös tanévtől az extern érettségi írásbelikben a feladatok felét szintén ezek teszik ki. Hogy ne csak szükséges rosszként tekintsenek rájuk diákjaink, fel kell hívnunk figyelmüket arra, hogy ha gondolataikat szeretnék megfogalmazni (akár szóban, akár írásban), és azokat továbbítani akarják, szükségük van a nyelv alapos ismeretére. Az ún. nyelvi – nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi, stilisztikai – ismeretek nélkül nem létezik tökéletes „gondolatközlés”. Nem a nyelvtani szabályokra gondolok, hanem azok gyakorlati használatára! Például fogalomzavart okozhat egy kötőszó helytelen használata. De ugyanígy szükségük van a szóalaktani ismeretekre is, hogy a helyesírásban se kövessenek el hibákat. Azt kell velük megértetnünk, hogy a nyelvtan nem csupán egy megtanulandó felesleges dolog, hanem beszédünk, írásunk segítője, amely által pontosabbá, érthetőbbé tesszük

mondatainkat. A tanításban is ezt tartsuk szem előtt! Sose a szabályból induljunk ki, mert a szabályok azért vannak, hogy a már megértett, gyakorlatban használt szóalakok és mondatformák helyes használatát tudjuk megindokolni. Ezért sose a szabályt tanítsuk először, hanem a szó, a szóelem, a mondat szerepét tisztázzuk beszédünkben, írásunkban! Majd pontosításként jöhet a szabály magyarázata, amit még ekkor se követeljünk szó szerint tanítványainktól! Ha a diák saját szavaival meg tudja magyarázni, hogy mi játszódott le a szóban, mondatban, és további példákkal támasztja alá mondandóját, elértük célunkat, mert végre gondolkodásra neveltünk. Természetesen nem állítom, hogy elméletre egyáltalán nincs szükség. Van, de csak olyan elméletre, amely a gyakorlatból indul ki!

A pedagógus szakma egyik legvitatottabb kérdése a számonkérés formája. Felgyorsult világunkban alig van idő a szóbeli feleltetésre. Pedig még a nyelvtanban is ott lenne a helye. A helyesírás-gyakorlaskor is szánhatunk egy kis időt arra, hogy néhány problematikus témakört a táblánál együtt vezessünk le, vitassunk meg. Gyakorló tollbamondást lehetőleg minden nyelvtani témakör után írassunk. Ellenőrző tollbamondást eddig évente kettőt kellett íratnunk. Ez bizony kevés. Ahhoz, hogy tanítványaink magabiztosan és helyesen írjanak, szükség van alaposabb felkészülésre és számonkérésre is. A helyesírás gyakorlására a számítógép szövegszerkesztője is kitűnő lehetőségeket nyújt.

Iskolai fogalmazást évente szintén csak kettőt kellett íratnunk. Erre szintén jobban oda kell figyelni, mivel az írásbeli és a szóbeli fogalmazás talán az egyik legfontosabb része tananyagunknak. Sajnos, nincs rá annyi időnk, hogy külön órában foglalkozzunk vele, ezért az egyes iskolai fogalmazásokat össze kell kapcsolnunk egy-egy nyelvi, nyelvtani, stilisztikai tananyaggal, de lehet akár irodalmival is. Sőt, az irodalmi fogalmazással két legyet üthetünk egy csapásra.

Készítsünk olyan nyelvtani írásbeliket is, amelyek a végzősök Monitor (2005-től az extern érettségi írásbeli) formájára hasonlítanak. Nem csak a megírásuk, de a javításuk is könnyebb az ilyen típusú feladatlapoknak sőt, még objektívebbek is. További előnyük, hogy ezekkel az extern érettségi írásbelire is felkészítjük diákjainkat.

Irodalmi rész

Irodalomtanításunk legfontosabb célja, hogy felhívjuk diákjaink figyelmét az irodalom szépségére, rávezessük őket az olvasásra. Nem könnyű feladat, mivel fel kell vennünk a versenyt a kor fantasztikus találmányával, a számítógéppel s vele együtt az Internettel, ahol töménytelen információ áll rendelkezésükre. Nagyon nehéz lesz a fiatalokat rávenni az olvasásra akkor, amikor a sokszor ismert filmek alapján készült játékprogramok története kedvük szerint irányítható. A magyar szakos tanárnak csak egy lehetősége marad, ha mindezek ellenére mégis megpróbálja tanítványaival elfogadtatni az írott szót, az irodalmat. Olyan műveket kell ajánlani, amelyek az első pillanattól kezdve lekötik figyelmüket, amelyek elgondolkodtatják őket. Tetszés szerint választhatunk egy-egy novellát, elbeszélést (eleinte) bármelyik korból s írótól. Ha ráéreztek a könyv „ízére”, hamarabb tudjuk őket rávenni azon művek elolvasására, amelyeket szükségesnek tartunk, hogy ismerjenek. A hosszabb regényekből részleteket adhatunk. Ja, és ha lehet, ne használjuk a „kötelező olvasmány” kifejezést. Inkább csak ajánljunk, mint kötelezzünk.

Még a számítógép és az Internet is segítségünkre lehet ebben az igyekezetünkben, mivel ellátogathatunk az elektronikus könyvtárak egyikébe, ahol feladatul adhatjuk diákjainknak, hogy keressenek ki egy szerzőtől egy bizonyos művet, s annak olvassák el összefoglalóját. Így nem a megszokott tanári előadás útján szereznek információt a műről, hanem maguk „találják” meg azt. Ezzel felkelthetjük érdeklődésüket a könyv iránt.

Az írók, költők életrajzát csak olyan mértékben kérjük számon, amennyire az írói tevékenységükkel összefügg. Ne követeljünk felesleges életrajzi adatokat a szerzők családjáról, iskoláiról, hacsak valamelyik írásuk kapcsán nem fontosak! Az olyan tényeket, amelyek lexikonokból vagy az Internetről pillanatok alatt kikereshetők, és nem függnek össze szorosán a szerző alkotásaival, ne kérjük számon! Azt viszont tanítsuk meg diákjainkkal, hogy tudják, hol találják meg ezeket az információkat, amennyiben szükségük lesz rájuk. A nyelvtan kapcsán már szó volt róla, hogy az informatikának ezt a részét nekünk, magyar szakosoknak kell megtanítanunk diákjainkkal, mivel ez a mi tantárgyunkkal függ össze. Kihangsúlyozom, csak felhasználói szinten kell ismernünk a számítógépet és az Internetet. Tehát diákjaink – s természetesen a tanárok is – ismerjék azokat a nyelvi és irodalmi programokat, amelyek a tanulásban – tanításban – segítségükre lehetnek, valamint az Internet azon szolgáltatásait, amelyek munkájukat segíthetik. Gondolok itt többek között a már említett elektronikus könyvtárakra, a különféle diákoldalakra, ahol tantárgyanként gyűjthetik össze ismereteiket tanárok, diákok egyaránt.

A számítástechnikán kívül más tantárgyakkal is összefügg az irodalomtanítás. Irodalomtörténetet szinte lehetetlen történelmi ismeretek nélkül oktatni. De ugyanilyen fontos az esztétikai nevelés is. Mivel esztétikai nevelés a középiskolai tantárgyaink között csak elvétve szerepel, ezért megint csak nekünk kell felvállalnunk azt a feladatot, hogy egy-egy kor tanítása közben megemlítsük annak építészetét, híres festőit, szobrászait, pontosabban azok alkotásait. Hiszem, hogy nem hiábavaló idő, amit rájuk szánunk, mivel az élmény igen sokat számít az ismeretszerzés során.

A nyelvtannal kapcsolatban már volt szó a szóbeli feleltetés fontosságáról. Irodalom órán szintén ügyeljünk rá, hogy diákjaink szóban is feleljenek, ne csak írásban! Ekkor felhívhatjuk tanítványaink figyelmét a nyelvhelyességre is.

Az egyes művek könyv nélküli ismerete fontos része irodalomtanításunknak. Az ajánlott versek jegyzékét az alapműveltségi követelményben találhatjuk. Természetesen az ott feltüntetett verseken kívül más műveket is megtaníthatunk, de túlzásba ne essünk. Hosszabb költeményekből csupán a legjellegzetesebb versszakokat válasszuk ki.

A szóbeli érettségi vizsgákon azokat a műveket, részleteket, amelyeket fejből kell tudni, azokat idéznie kell a végzős diáknak. Azonban valamennyi műnek – vagy kötetben, vagy előre elkészített nyomtatott formában – ott kell lennie az érettségien használható segédeszközök között, mivel a diákoknak meg kell adni azt a lehetőséget, hogy a felkészülés során belenézhessenek a verssorokba. A felelés közben azonban már nem, csak a jegyzeteikbe.

A műelemzésre első osztálytól kezdve fordítsunk megfelelő figyelmet. Világirodalomból számos mű – főleg vers – van meg több szerző fordításában. Kitűnő módszer, ahol a tanár a műelemzést úgy végzi, hogy a lefordított változatokat hasonlítja össze. Az elemzésekben engedjünk teret a diákok fantáziájának. Értő olvasókká csak úgy válhatnak növendékeink, ha kíváncsiak vagyunk a művel kapcsolatos véleményükre is.